СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 276. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 28. падолиста, 1927. VOL. XXXV. No. 276. Jersey City, N. J., Monday, November 28, 1927. THREE CENTS.

ЗБУНТОВАНІ ВЯЗНИКИ ПІДДАЛИСЯ

ЧИСЛО ВБИТИХ 11, 4 ДРУГИХ БЛИЗЬКО СМЕРТИ.

ФОЛСОМ ПРИЗОН, Каліфорнія, 25. падолиста. — У 20 годин після вибуху бунту в місцевій стейтовій вязниці вязники піддалися, діставши обіцянку від начальника тюрми, що він угляне в їх жалоби та дасть їм справедливий суд.

Вислід бунту був такий: згинуло досі 11 людий, 2 сторожів, а 9 вязників. Однак, кромі сього серед вязників є ще 33 ранених, а з того 4 находиться тепер близько смерти. Вязники не вбили нікого з вязничних сторожів, яких вони взяли за заложників.

Вязники заявляють, що головною їх жалобою була зла пожива. Начальник вязниці обіцяв їм розслідити справу. 6 провідників бунтарів поставлять на суд як убийників першого степеня.

ЗА КАНДИДАТУРУ НА УРЯД ПРЕЗИДЕНТА.

„МОКРІ" РЕПУБЛИКАНЦІ ЗБИРАЮТЬСЯ ДЛЯ ВПЛЯНОВАННЯ КАМПАНІЇ.

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Щоби звалити кампанію прогибіціоністів за вставлення прогибіційної точки в републиканську плятформу на слідуючий рік, збираються сюди на наради „мокрі" головарі републиканської партії на наради. В нарадах возьме участь до 200 людей.

Президент Кулидж уповажнив своїх приятелів до публичної заяви, що хочби навіть републиканська конвенция одноголосно заявилася за його кандидатурою, він усе таки її не прийме.

КУЛИДЖ ПРО ПРОГОЛОШЕННЄ ВІЙНИ ЗЛОЧИНОМ.

ВВАЖАЄ СЕ НЕМОЖЛИВИМ.

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Президент Кулидж заявив газетярам, що він уважає проєкт проголошення війни межидержавним злочином неможливим головно через владу, яку в Америці має конгрес.

Однак, президент допускає, що немало користи можна мати з умов межи поодинокими державами; тут повага Злучених Держав, на його думку, може богато причинитися до підкріплення мирового настрою в світі.

ПАНІ СНАЙДЕР ПОКЛАДАЄ НАДІЮ НА СМИТА.

ОСИНИНҐ, Ню Йорк, 25. падолиста. — Пані Снайдерова, яка виждає тут кари смерти за вбийство свого мужа на спілку зі своїм любовником Джодом Ґрейом, заявила, що вона не сподіється ніякого правного зарятунку від апеляції до федерального суду. Вона буде старатися відтак просити нюйорського губернатора Ал. Смита о помилуванне, та покладає на нього великі надії.

ФИЛИПИНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ДОМАГАЄТЬСЯ СЕЙЧАС ПЕВНОЇ САМОСТІЙНОСТИ ФИЛИПИНІВ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 25. падолиста. — Перед зборами Американської Академії Політичних і Суспільних Наук виступив нині Мануель Кесон, президент филипинського сенату, щоби зложити заяву про домагання Филипинців.

Кесон заявив, що Филипинці домагаються від Злучених Держав признання сейчас їх повної самостійности. Він думає, що такого визнання потреба єк осуду перед світом для всякого імперіялізму. На його думку, Японії нема що боятися, бо Япан стоїть за миром зі Злученими Державами.

КУЛИДЖ НЕ РОБИТЬ НІЧОГО В СПРАВІ ВУГЛЕВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНГТОН, 25. падолиста. — Президент Кулидж мав висказатися, що вуглева конференція під теперішню хвилю не може доконати нічого для покінчення страйку, бо умови продукції мягкого вугля є того рода, що конференція не може нічого полагодити. Через те президент не зробить нічого для скликання конференції, як сього добивалася делеґація представників майнерської юнії, що була в нього минувшого місяця.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ УРЯД ПРОГРАВ ПРОЦЕС ПЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИМ СУДОМ.

НЮ ЙОРК, 25. падолиста. — Большевицький уряд через своїх адвокатів добивався перед американським судом установлення „ресівера" для перебрання й заряду тих маєтків, що могли би належатися урядови Керенського на основі шкоди в складі амуниції, що належала до сього уряду, а вилетіла у воздух підчас експлозії на Там Айленді.

Американський суд відкинув прозьбу большевицьких адвокатів.

ПРОСЛАВЛЕНИЙ ОБМАНСТВОМ ПОЛКОВНИК ВИХОДИТЬ З ТЮРМИ.

ЛІВЕНВОРТ, Канзас, 25. падолиста. — Нині випущено з місцевої федеральної тюрми полковника Чарлза Форбса, що колись був головою федерального бюра ветеранів у Вашингтоні, а відтак був засуджений на два літа вязниці за те, що обманював федеральний уряд при будові шпиталів для ветеранів.

У вязниці Форбс займався ріжними інжинерськими справами, як відводнюванням землі федеральної вязниці, і таке инче.

РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК ДЛЯ „ВУЙКА СЕМА".

ВАШИНҐТОН. — Найдальше до Різдва американське міністерство скарбу одержить з Европи 96,574,000 долярів на сплату воєнних довгів. Разом з грішми, одержаними передше, зробить се 163 мільони долярів. З тої суми найбільше заплатила Англія, бо 92 міл. долярів. На долю Чехо-Словаччини припаде півтора міліона долярів. Белгія заплатить Американцям 1,125 тисяч долярів а Польща лише оден міліон.

Франція поки що не розпочала ще сплачувати своїх довгів, тому, що згоду Вашингтону досі ще не потвердив французький парлямент.

СТАЛІН ГРОЗИТЬ ТРОЦЬКІСТАМ.

МОСКВА, 24. падолиста. — Промовляв тут, на зборах комуністичної партії, Й. Сталін і поставив у своїй бесіді ультимат прихильникам Троцького.

Він заявив, що „троцькісти" мусять самі знищити партію Троцького через вичеркнення протиленінських поглядів і признання своїх ошибок, або, колиб вони від сього відмовилися, їх партію цілком розторощиться. У дальший своїй промові Сталін висмівав змагання сторонників Троцького створити окрему комуністичну партію, називаючи ті їх зусилля дитинячою іграшкою, що може викликати лише гомеричний сміх. Лише протисовітські елементи радуються з тої їх діяльности, очікуючи їх контрреволюційного виступу.

ВІЗИ ДЛЯ КАНАДІЙСЬКИХ РОБІТНИКІВ В ДІТРОЙТ.

ДІТРОЙТ. — Мимо протесту канадійського правительства, з днем 1. грудня входить в життя новий розпорядок допущення до Злучених Держав на роботу робітників, що живуть по канадійській стороні. Всі чужинці, коли хотять, щоби їх допущено на роботу, мусять мати конзулярні візи і піддатися лікарським оглядинам. Від того будуть увільнені ті, що уродилися в Канаді й Полудневій Америці й ті натуралізовані горожане Злучених Держав, що приїхали до Канади до 1921 року, або приїхавші до 1922 року, однак які передтим жили у Полудневій Америці або на Кубі.

Робітників, яким потреба буде конзулярних віз, числять до 2,000 осіб.

СМЕРТНІСТЬ В КИТАЮ.

ПЕКІН. — Смертність населення в Китаю перевисшає два рази смертність в Америці. В Америці умирає 1183, а в Китаю не менше як 3,000 людей.

ВІДГОМІН ВБИВСТВА КУРАТОРА СОБІНСЬКОГО.

Найдалі в січни має відбутися у Львові великий політичний процес проти мнимих вбийників куратора Собінського. На лаві обвинувачених засяде 17 осіб. Акт обвинувачення вручено вже всім арештованим.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ І ЇЇ ЧЕТВЕРО ДІТЕЙ.

НЕСКЕГОНИНҐ, Па. — Згинула тут трагічною смертю гр. Марія Яцура й її четверо дітей. Що до пятої дитини, то є надія, що вдасться їй, як запевняють шпитальняні лікарі, уратувати життя. Згадана жінка мешкала у компанийнім домі. З причини, що сей дім мали розвалювати, казали їй з нього винестися. Вона перенеслася 22. падолиста до иншого малого домику, що лежить над гараджом. Запаливши у печі, пішла вона спати разом з дітьми. Коли на другий день діти згаданої жінки не прийшли до школи, удався до її мешкання надзиратель школи, гр. Г. Зинґел. Коли на його стукання ніхто не відзивався, пішов він домів. Доперва над вечером повідомили сусіди поліцію, що з дому Яцури ніхто ще не виходив. Поліція виломила двері й найшла у хаті пятеро трупів, тобто матір і її четверо дітей. Пята дитина, що спала найблище вікна, давала ще слабі знаки життя й тому її забрано до шпиталю. Догадуються, що згадана жінка й її четверо дітей зачадилися вугляним газом.

КАЖУТЬ, ЩО КОМУНІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ЗАПРОСИВ ШВАРЦБАРДА ДО МОСКВИ.

БЕРЛІН. — Комуністичний Інтернаціонал мав застановлятися над „геройським" вчинком Шварцбарда, убийника Отамана С. Петлюри й рішив післати йому офіціяльне запрошення прибути в Москву. Шварцбард має прибути до Москви коштом Комінтерна, щоби дати цілий ряд відчитів про українську контрреволюцію й жидівське питання.

Поки-що ще невідомо, чи Шварцбард прийме се запрошення. Після инших донесень, Шварцбард задумує їхати до Палестини.

НАЙБІЛЬШИЙ ДІМ НА УКРАЇНІ.

ХАРКІВ. — Кінчать тут саме будувати найбільший дім, тобто каменицю, яка буде найбільшим і найвисшим домом на Україні. Ся камениця буде мати 14 поверхів, а буде висока 70 метрів.

У згаданій камениці буде працювати сім з половиною тисячів урядовців промислових організацій на Україні.

СПЕКА В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Минулого тижня у місті Сантіяго дель Естеро спека доходила до 112 степенів повисше зера. Від спеки померло кілька осіб. Також і по инших місцевостях Арґентини панує сильна спека.

ЗНИЖИЛИ ПЛАТНЮ У БОСТОНСЬКИХ ТКАЦЬКИХ ФАБРИКАХ.

БОСТОН. — В 19 містах стейту Масачузетс і Мейн знижено робітникам ткацьких фабрик о 10 відсотків їх заробітню платню.

ПРОСЬБА ДО МІКАДА НА ВІСТРЮ БАГНЕТА.

ТОКІО, 22. падолиста. — Арештовано тут японського жовніра Такашару за те, що на вістрю багнета свого карабіна хотів вручити японському мікадови (цісареви) свою просьбу. Сталося се підчас перегляду війска мікадом. Мікадо не зауважав жовніра, бо його увагу звернено на що иншого. Такашара соціяліст. Він просив мікада у своїй просьбі, аби положив кінець діленню жовнірів на касти (кляси) при приниманню їх до війска. Такашарі грозить 12 місячна вязниця.

ЕПИДЕМІЯ ЧУМИ В ІНДІЯХ.

ЛОНДОН. — В Індіях ширить ся епидемія чуми. Денно умирає там 30 осіб. Населення, повинуючися раді лікарів, покидає на ніч свої доми, в яких розмножилися без числа щурі, які саме є розносчиками епидемії.

На день вертають мешканці до своїх домів, а коли лучиться, що котрого з них вкусить щур, то він сейчас заражується чумою.

ТИЖДЕНЬ ЛІСУ НА УКРАЇНІ.

За відомостями всеукраїнського управління лісами кількість учасників у переведенім тижня лісу в минулому році складала більш 100.000 людей. Засаджено парків, скверів та инших ділянць громадського значіння понад 2.526 гектарів. Крім того закріплено 277 гект. пісків здебільшого на півдні України, зроблено обсадку річок, шляхів, вулиць та садиб в розмірі 2.393 кіл.

В цьому році предбачається використати посадочного матеріялу до 50,000.000 штук, особливо для парків і скверів у робітничих районах, а також для рядової обсадки вулиць та шляхів і залісення непридатних земель. На місця дано розпорядження про безплатний відпуск населенню посадкового матеріялу з державних розсадників.

Разом з тим розробляється проєкт заходу що до охорони дерев, що його до цього часу не було на Україні. Селянам передано 1,000.000 лісу виключно для лісового користування без права корчовання. Щоб допомогти селянству зберегти ліс утворено спеціяльний інститут лісових агрономів. На них покладено завдання керувати посадками протягом тижня лісу.

КОНГРЕС ХЛІБОЇДІВ.

Угодова партія д-ра Даниловича скликає на день 24. грудня конгрес до Львова. На конгресі найважнішою точкою буде справа виборів та скріплення партійної організації в цілому краю. Заклик в справі конгресу підписали ріжні темні типи з цілої Галичини, між ними др. Данилович, піп Берест, а решта бувші наказні війти та авантюристи. Скликанням конгресу до Львова хлібоїди хочуть доказати, що вони є загально-краєвою партією, а не провінціяльним твором.

З РУМУНІЇ ДОНОСЯТЬ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ НА УКРАЇНІ

МАЮТЬ БУТИ СОТКИ УБИТИХ. ГАРНІЗОНИ В ОДЕСІ, ТИРАСПОЛЮ И МОГИЛЕВІ ПЕРЕЙШЛИ ДО РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

БУКАРЕШТ, 25. падолиста. — З України надходять непотверджені ще досі вістки про революцію тамже. Має там панувати хаос і анархія. Революція мала вибухнути в Камінці Подільськім. Підчас уличного бою мали там згинути сотки цивільних осіб та жовнірів. Здовж Дністра має бути чути стріляння з гармат. З причини тих заворушень мали перервати засідання мішаної, румунсько-російської комісії, в Кишиневі. Дальші депеші до румунських часописів доносять, що совітські гарнізони в Одесі, Тирасполю й Могилеві мали перейти в руки революціонерів.

У Камінці Подільськім совітські власти мали забарикадуватися у всіх публичних будинках. Саме місто находилося в протягу 2 днів в руках революціонерів. Доперва по прибуттю совітського війська революціонери уступили з міста, полишивши на вулицях сотки убитих і ранених.

Редактор жидівського часопису „Форвертс" у Ню Йорку, Каган, що недавно повернув з Совітського Союза, говорить, що озброєна революція на Україні є під сю хвилю неможливою. Се донесення про революцію надійшло з Румунії, а усі вісти, що находять звідтам, або з Варшави, є пересадні або неправдиві.

ГОВОРЯТЬ ПРО КОАЛІЦІЙНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В РУМУНІЇ.

ДР. МАНЮ, ПРОВІДНИК ОПОЗИЦІЇ, ДОМАГАЄТЬСЯ НОВИХ ВИБОРІВ.

БУКАРЕШТ, 25. падолиста. — В часі коли тіло покійного премієра Йона Братіяну лежить на катафальку у палаті „Атенеум", в політичних кругах говорять про утворення коаліційного кабінету. Новий премієр Вінтіля Братіяну заявив представникам преси, що саме ведуться переговори з опозиційними партіями в справі утворення коаліційного кабінету. Колиб однак до утворення такого кабінету не прийшло, він може дальше удержатися при владі. Провідник опозиції, Др. Маню зажадав одначе розвязання парляменту й розписання нових виборів і є певний, що при таких виборах лібeральна партія потерпіла би певну поразку.

СОВІТИ ПЕРЕСТЕРІГАЮТЬ ПОЛЬЩУ Й ЛИТВУ.

МОСКВА, 25. падолиста. — Совіти перестерегли Польщу, щоби у дни святкування литовського „Дня Независимости" не допустилася якого нерозважного ворожого кроку, який міг би допровадити до війни. Упімнули вони теж Литву, щоби не далася спровокувати польським шовіністам і держалася холоднокровно в часі святкування „Дня Независимости".

У Вильні перебуває саме тепер Пілсудський. Польські часописи пояснюють його присутність у Вильні тим, що він приготовляє факти, потрібні Польщі до оборони перед Лігою Націй проти литовських закидів, над якими буде застановлятися Ліга на першім своїм засіданню у грудні.

РОЛЮ „КАЙЗЕРА" СЧЕРКНЕНО З ПРЕДСТАВЛЕННЯ „РАСПУТИН".

СТАЛОСЯ СЕ НА ПРИКАЗ БЕРЛІНСЬКОГО СУДУ, ПЕРЕД ЯКИЙ ВНІС ВІЛЬГЕЛЬМ II СКАРГУ ЧЕРЕЗ СВОГО АДВОКАТА.

БЕРЛІН, 25. падолиста. — Бувший німецький цісар Вільгельм II. може спати спокійно у своїм замку Дорн. На інтервенцію берлінського суду директор комуністичного театру, Е. Піскатор, мусів счеркнути ролю Вільгельма в представленню „Распутин". У тім представленню, написанім Олексієм Толстим, мав виступити бувший „кайзер" в однім сцені з промовою до війська. Піскатор має внести відклик проти судової заборони. Він заявив, що цісар Вільгельм вже виступав раз на сцені у творі Людвига п. н. „Бісмарк".

ДИРИЖАБЛ, ЩО ПЕРЕЛЕТИТЬ ОКЕАН У 48 ГОДИНАХ.

ГАВДЕН, Англія. — Командант Ейршіп Ґаранті Ко., Борні, заявив, що в Англії будується саме тепер великий дирижабл для перелету Атлянтику між Лондоном і Ню Йорком. Сю дорогу перелетить згаданий дирижабл Р. 100 у 48 годинах.

Кошти будови дирижабля Р. 100 будуть виносити $2,300,000. Він є випосажений у 6 моторів о силі 700 коней кожний. Згаданий дирижабл буде робити 80 миль на годину. Дирижабл забере з собою 30 тон палива.

СОВІТСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ В ЖЕНЕВІ ПРИБУЛА ДО БЕРЛІНА.

БЕРЛІН, 25. падолиста. — Прибула тут під проводом Літвінова совітська делеґація на конференцію в Женеві.

Догадуються, що відбудеться тут нарада між Літвіновом і Штреземаном. У політичних кругах ширеться гадка, що Совіти хотілиби дійти до якогось порозуміння з Велико-Британією. Штреземан має тому бути посередником між Совітським Союзом і Велико-Британією та буде старатися поладнати істнуючі між ними непорозуміння.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ЗНАЧИТЬ МАТИ СВОЮ ДЕРЖАВУ

З трох сторін підмінована польська держава. В трох ріжних кінцях лежать три міста, що точать сили польського організму. Бо колиб вибухла міна в Данціґу, відпав би данціґський коритар, і Польща стратилаб доступ до моря; колиб заворушилось Вильно, відпав би Виленський округ, а з ним і Вильно, відомий залізничий вузол, що лучить Польщу з балтійськими державами і совітами. А колиб відпав Львів, втратилаб Польща попри инші користи стратеґічні чи комунікаційні ще й великі багацтва, особливо нафту.

В усіх тих трох містах повно всякого вибухового матеріялу, який вже там нагромаджений і громадиться далі. Не вибухають вправді ті міни в самих містах, але зате чути запах вибухових ґазів деинде. Бо ото на терені Ліґи Націй будуть говорити на слідуючий місяць про польські надужиття в Виленщині, де Польща замикає литовські школи та проганяє литовських учителів і священиків. Разом з тим буде ще раз порушена справа насильного загарбання Вильна та прилучення його до Польщі дорогою наїзду польського ґенерала Желіґовського, що загарбав Виленщину в подібний спосіб як Галлер Галичину. Бо та сама Рада Амбасадорів, що прилучила Галичину до Польщі, прилучила рівнож і литовське Вильно до Польщі. Та маленька двоміліона Литва ніколи не дала своєї згоди на цей безправник акт, не признала досі анексії Вильна до Польщі і досі не вдержує з Польщею дипльоматичних зносин та знаходиться з нею на военній стопі.

Німеччина мусіла формально приняти подиктовані їй аліянтами услівя і згодитися рівнож і на данціґський коридор, що покраяв і розділив німецьку державу. Але зате не минає й вона ні одної нагоди, щоби не заманіфестувати своєї опінії, що німецький нарід ніколи з таким вирішенням не погодиться та буде старатися дорогою мирною і дипльоматичною відобрати назад свої землі. Чи як раз Німці думають відбирати ті землі тільки мирною дорогою — це инша справа. Ніхто не сумніваеться, що при нагоді вони й оружною силою їх відберуть. На разі залишається їм тільки мирний спосіб, тому й у мирний спосіб обстоюють вони за своїм Данціґом, як Литовці за Вильном.

Тільки з нашим Львовом виглядає сумнійше. Бо совіти, а з ними і Радянська Україна добровільно зреклися в Ризі своїх прав до земель Західної України і раз-у-раз заявляють, що хочуть жити з Польщею в згоді, не згадуючи при тім за поневолені Польщею західно-українські землі. Литва і Німеччина впоминаються за своїми землями і дітьми, бо як в Литві так і в Німеччині є свій нарід при владі, коли на Радянській Україні господарює все ще ворог нашого народу — Москва.

УКРАЇНЦІ В РУМУНСЬКІЙ НЕВОЛІ

Українське населення в Румунії скупчене на таких українських стародавніх землях: північній Буковині, Бесарабщині, Мармарошській окрузі та Добруджі. На цих землях Українці осіли вже від давніх часів. Буковину, Бесарабщину та Молдавію заселювало українське племя Тверців ще в часи великого переселення народів. В десятім століттю ці землі належали до Великого Князівства Київського. Великий князь галицький Ярослав Осмомисл в XII. століттю поширив свою державу аж по гирло р. Дунаю. За його панування галицькі купці заклали в нижньому Дунаю місто Малий Галич, що тепер зветься Ґалацом. В історичних памятниках згадується про українських князів в Берладі та Текучій. З половини XIV. ст. почалася румунська кольонізація з заходу. На українських землях створено напівсамостійну державу — Молдавію, але вона все затримувала український характер. До XVII. століття молдавська церква підлягала митрополитові в Галичині. Літературною мовою, себто мовою культурної верстви, була українська мова. Богдан Хмельницький хотів привернути історичні права українського народу на південно-західні землі та виконання цього завдання доручив свому синови Тимошеви, що в історичних леґендах освітлено лише бажанням Тимоша оженитися з донькою молдавського господаря.

Прилученням Бесарабщини до Росії, а ще ранійше Буковини до Австрії (1777 року) спинено боротьбу України за посідання своїх історичних земель. Але й під чужим пануванням український характер цих земель не затратився. Як доказує німецький вчений Павль, антропольоґічно населення Бесарабії та Буковини належить до українського народу. Тому українська національна держава, що має повстати на просторах наших земель від Кавказу по Сян, предявить свої претенсії й до тих земель, що тепер загарбані Румунами. Як колись належали вони до старої київської держави, так саме прийде час, коли вони будуть належати і до нової української держави.

Чисельність Українців під Румунією.

Чисельність українського населення під Румунією, означена на підставі мови, представляється так:

В Північній Буковині . .	400.000
В Добруджі і Бесарабії	600,000
В п. Мармарошському	100.000
Разом	1,100.000

Коли-ж взяти за основу обчислення расове походження мешканців цих земель, то тоді Українців буде найменше 1,500.000 душ, даючих 70% населення. Решта припадає на Молдаван, Жидів, Німців, Болгар та Москалів.

Земельний стан.

В переважній своїй більшости українське населення цих земель — селяни хлібороби з невеликими земельними наділами. Земельна реформа, що її перевів румунський уряд збільшила головне стан румунського земельного посідання, а не нашого автохтонного. Із 77,000 осіб, що дістали земельні наділи на підставі земельного закону, Українців було лише 21,000, себто 27% відсотків. До того Українці діставали ділянки далеко менші ніж Румуни. Великих посідачів земель серед Українців майже немає.

Українське шкільництво.

Тепер на всіх українських землях під Румунією немає ні одної української школи. Навіть наука релігії провадиться незрозумілою для населення румунською мовою. До всіх Українців застосували Румуни пакт закону про шкільництво з 24 липня 1924 року, по якому Українці трактуються як українізовані Румуни. Цей закон був виданий хиба для заспокоєння сумління для широкого світу, бо власне шкільництво українське вже було зліквідоване давно. Ліквідація українських шкіл на Буковині була переведена в 1919 році, а в Бесарабії в 1922. Як відомо, на Буковині підчас її окупації Румунією в 1918 році були такі українські школи: 199 початкових народ. школи, 2 учительські семинарі них, 3 ґімназії, 2 професійні та 4 українські катедри на черновецькому університеті. А в Бесарабщині ще в 1921—1922 році було понад 200 українських шкіл.

Кооперація.

Перед Світовою Війною на Буковині були кооперативи, так звані „Взаїмні вигоди", які тепер частинно перейшли до приватних рук, а здебільшого змінили статут на взір румунських. Досі є таких кооператив на Буковині по українських селах до 50. Українські кооперативи в Бесарабщині також перейшли на румунський статут і для національної орґанізації нашого населення ролі не грають.

Політичні уґруповання.

Між політичними українськими ґрупами знаходимо такі:

1. Українська хліборобська партія, яка йде разом з румунською хліборобською партією царaністів, яка стоїть під проводом Румуна з Семигороду Маніва. Українську партію оснував в 1922 році К. Кракалія. В Бесарабії та Добруджі українські селяне належать до царaністичної партії. На підставі угоди з 1922 року і новійшої з 1926-го румунська царaністична партія має боронити інтересів українського населення.

2. Українська національно-демократична партія під проводом бувшого посла А. Лукашевича, заснована в 1926 році. В ній гуртуються українські інтеліґенти з Васильківської школи, які при виборах йдуть спільно з кожним правительством. При останіх виборах із-за їх незначної сили правительство відкинуло їхній проєкт злуки. Тоді ця партія зблокувалася з Мадярами та Жидами, але провалилися, не здобувши на Буковині навіть 1,500 голосів.

3. Українські соціял-демократи творять спілку з соціял-демократичною партією Жидів, Німців, Поляків, Румунів в одній „Соціял - демократичній партії Румунії". Членами цієї партії є частина черновецьких робітників і радикально настроєні молоді селяне. Партія схиляється в бік большевизму.

До цих партій треба ще додати печенників (це ті, що ласі до печеного). Це люди, які йдуть за кожним правительством, приобіцюють нашим виборцям боронити прав українського населення, а гроші здобувають де і як тільки можуть. Якраз саме тепер партія орґанізується, але ніяк не може собі назви дати.

Українська преса.

1. „Хліборобська Правда" виходить що два тижні в Чернівцях під редакцією п. К. Кракалії. Це орґан хліборобської партії.

2. „Рідний Край" — орґан національно-демократичної партії. Виходить що два тижні під редакцією д-ра Когута.

3. „Боротьба" — орґан соціял-демократичної партії, виходить що тижня.

4. „Жало" — гумористичний журнал, виходить два рази на місяць під редаґуванням К. Кракалії.

(Конець буде).

На четверо розкопана
Розрита могила...
Чого вони там шукають?
Що там схоронили
Старі батьки? — Ех, як би то,
Якби то знайти те, що там
[схоронили, —
Не плакалиб діти, мати-б не
[журилась...

Щевченко: Розрита могила.

В. Будзиновський.

PRAWEM I LEWEM.

(7)

Аж коли знаємо польське „правем і левем", зрозуміємо справу між Богданом Хмельницьким і Чаплінським. Козацький сотник Хмельницький мав у своїм посіданню двір і землі Суботова, які його батькови, чигиринському підстарості черкасько - чигиринський староста Данилович дав був з земель староства. За наслідника Даниловича, Конецпольского, його підстароста Чаплінські, замість процесуватися з Хмельницьким, напав на його двір, злупив і взяв собі дівчину, яка жила в суботівськім дворі. Наша історіоґрафія називає се кривдою, зробленою польським шляхтичем українському козакови; що Хмельницький не знайшов правди в суді і Чаплінського не скарано, бо покривджений був Українцем. Історіографи кажуть також, що ся „кривда" спричинила повстанне козаків під проводом „покривдженого", бо Хмельницький, мстячися за свою особисту кривду, розмахнувся так, що вже не годен був здержати порушеної і розігнаної ним народної лявіни.

Отже загарбанне Суботова Чаплінським не було ніяким покривдженнем козака, члена поневоленої нації шляхтичем нації пануючої. Ні козакови, ні Українцеви не сталася ніяка кривда. Чистий случай зробив, що покривджений був Українцем, його ворог Ляхом. Як в инших случаях бувало, так і тут могло бути навпаки. Се був тільки звичайніський в Польщі „заїзд". Шляхтич Чаплінські пішов на шляхтича Хмельницького, щоби від него виправувати „Левем" землі, які на його думку (впрочім цілком слушну) були частиною королівщини: черкаського староства. Як Хмельницький був иншої думки, то мав право (звичаєве) зібрати своїх приятелів і від Чаплінського Суботів відвоювати. Сам король, котрий чейже знав польске право, козацькій депутації, котра під проводом Хмельницького приїхала жалуватися на кривду, сказав: „Маєте шаблі, бороніться!"

Хмельницький за радою короля не пішов і за Суботів з Чаплінським шаблею не праувався, бо не хотів загирити козацького повстання, яке саме тоді орґанізував. Що вибух повстання не був звязаний зі справою наїзду Чаплінського на Суботів, доказує се, що хоч Хмельницький міг мати шабель досхочу, не займав Чаплінського півтора року і явно розпочав акцію проти Польщі аж тоді, коли Поляки впали на слід заговору та провідали, що Хмельницький є його душею.

Хлопська доля.

Колись, ще заки Польща загорнула Україну, король, будучи головою держави, батьком всіх своїх підданих і найвисшим судею, мав також право судити хлопа і опікуватися ним. В 1543 р. король Жиґмонд I. згодився на статут, котрим зрезиґнував з права видавання ґлейтів хлопам проти шляхти. Конституція з 1588 р. полишила королеви право опіки над хлопами тільки в королівщинах, себ то тільки в староствах і в королівських економіях. В маєтку шляхтича хлоп зійшов до решти на приватну власність свого пана, на його живий господарський інвентар.

Хлопа з шляхоцького маєтку мав право судити тільки його пан (посесор, економ), або суд, якому пан передав виповника. Пан судив і карав, як сам хотів. Від панського присуду не було апеляції. За шкоду, зроблену власному дідичеви, за непослух і инші дрібнійші провини суд був на місци і наглий. Суд за инші провини дідичі звичайно передавали сільській старшині. Бувало, що за більші злочини дідичі відсилали своїх хлопів до ґроду під старостинський суд, або до найблизшого міста під суд лавничий. Бувало, що шляхтич передавав справу окремому судови, до котрого кликав кількох, звичайно 12 присяжних з сусідних громад під проводом одного „суді" і в присутности кількох шляхтичів.

Чужого підданого не вільно було арештувати ані позивати перед суд. Треба було позивати його пана, щоби він сам ставив свого підданого до ґроду. Як пан мав силу опертися, то свого хлопа не видавав, бо хлоп був, як віл або кінь, його робучою силою. Не видавав хлопа також тоді, коли хлоп був опришком і з того опришківства користав також його пан,

Проти свого пана шляхотський хлоп не мав куди жалуватися. Се право мав хиба проти посесора, чи економа. Тоді йшов жалуватися до властителя села. Звичайно властителі були проти своїх посесорів безсильні.

Хлопом з якогось королівського села король мав право опікуватися тільки так, як шляхтич мав право опікуватися хлопами зі свого села, коли вони жалувалися на економа або посесора. Коли староста, чи підстароста, або взагалі якийсь експльоататор королівщини перетяжував хлопів панщиною понад означену міру, або жадав більше данини і взагалі кривдив хлопів, то хлопи висилали до короля депутацію (делаторів) з жалобою. Король або зараз давав якийсь приказ (мандат), або позивав пана перед референдарський суд. Часто жалобу хлопів розслíджувала на місци королівська комісія. Щоби обжалуваний пан на деляторах не мстився, вони від короля все вертали з ґлейтом. Яку користь хлопи мали з опіки короля, з референдарських судів і з королівських ґлейтів, покажуть приміри.

Демка Залізку з Батятич, котрий ходив до короля з жалобами на кривди, підстароста князя К. Вишневецького вхопив за бороду, товк його головою об мур і кричав: „То ти, бунтівнику, їздив до короля і хлопам робити не кажеш?" Потому підстароста відчитав з листа князя: „Бий посторонком і водою поливай поти, поки не зачнуть робити".

Хлопа з Надієва, котрий вертав від короля, спіймав фактор долинського староства, жид Шая, і казав його побити, кричучи до него: „Отсе тобі ґлейт королівського маєстату!" Шая скував попа і вкинув до вязниці. Коли попа кликали до недужого, то Шая позволяв йому йти, але з кайданами на ногах.

Хлопи королівських громад Надіїв і Раків були обовязані платити від кождого лану по 7 зл. і 22 ґрошів, давати почередно з кождого лану по одному вартівникови до двора, давати оплати від коршмів (власних) і вільно було їм уживати королівські ґрунта свого села. Впрочім не були обовязані до ніяких данин, ні до панщини. Староста Єржи Красіцкі лупив з них всякі данини і силував до панщини. На королівські мандати, щоби сего не робив, відповідає в 1635 р. нападом Шаї на Надіїв. Хлопи з жінками і дітьми втікли в ліси. Напасники спалили 30 сільних веж, котрі були майже одиноким жерелом доходів хлопів. Староста злупив село і вивіз всю людську працю так, що коли хлопи вернули, знайшли тільки голі стіни.

Бувало, що хлопських послів, коли вернули від короля з ґлейтом безпеки, пан приказав убити, їх худобу сконфіскувати, виправдуючися тим, що хлоп будьтоби був опришком.

В 1605 р. стрийський підстароста скував і вкинув до вязниці 30 хлопів з Синевідська за те, що ходили до короля. При тім кричав до них: „Не поможе вам ні ґлейт, ні король!".

Коли хлопи з Хотинця в товаристві возьного і двох шляхтичів показали хорунжому Пеньонжкови королівський декрет, він закричав: „Хоч би я мав лишитися в одній сорочці, знівечу їх, і тих, що ходили до короля жалуватися на мене, повбивати на паль прикажу!"

Делеґати (делятори) хлопів з Надієва і Ракова пожалувалися у короля на протизаконні тягарі і звірства старости Станіслава Красіцкого. Король дав декрет користний для хлопів і хлопським делеґатам дав ґлейт. Що з делеґатами сталося, коли хотіли королівську грамоту вписати в суді, розказує нам королівське письмо з 1644 р. до старости:

„На погорду і зневагу нашого декрету і на знасилуванне ґлейту даного делаторам, коли хотіли в ґроді зробити екзекуцію сего декрету, ти наслав свою челядь до домів делаторів, ти делаторів спіймав; злупивши їх скрині і комори, все їх добро забрав, делаторів, привязаних до коний, приведених до долинського замку, вкинув до прикрої, темної вязниці і там, кнеблі в губи повпихавши, палками бючи і инші муки завдаючи, по місяцеви і кілька неділь держав і на якийсь окуп взяв від них 10,000 зл. Солтисам, котрі, щоби пожалуватися ідуть до книг або до нашого двора, кажеш заступати дорогу, позволяєш бити їх і вбивати, від закінчення справи ріжними способами відстрашуєш".

Коли хлопи шляхтича жалувалися йому на економа, чи посесора, він, як мав гайдуків, наганяв кривдника, щоби йому не збавляв людського робучого інвентаря. Король, хоч мав право, не мав сили нагнати ні старосту, ні посесора королівщини. Проти долинського старости не помагають численні баніції й інфамії. Не помагають королівські універсали, взиваючі шляхту до збройної екзекуції проти баніта й інфаміса. Красіцкі далі сидить на старостві.

Хлопів, котрі ходили до короля з жалобою, посесор Торок закував в кайдани і вкинув до вязничних льохів. Один з них втік. Посесор увязнив 13 хлопів, котрих підозрівав, що скривають збігця, і грозив, що їх розстріляє, як збігця не видадуть. Сина збігця закував у кайдани, над мамою і сестрою знущається. Проти Торчан, котрі їхали до Перемишля, щоби в суді вписати королівські мандати, посесор вислав гайдуків. Гайдуки загнали хлопів у ріку і стріляли до них. Кількох застрілили, кілька втопилося. Инших посесор увязнив і поставивши над ними ката, держав їх в смертельній тривозі.

Королівським мандатом в обороні хлопів посесор Сянічка Стоевскі на очах возьного і людий — підтер собі.

Ніхто не мав права судити ані позивати перед суд хлопа другого шляхтича. О скаранне, чи взагалі видачу якого хлопа, котрий кому зробив кривду або шкоду, пошкодований міг позивати тільки шляхтича-властника провинившогося. З того деякі шляхтичі користали так, що самі не розбійничали, тільки на опришківство пускали своїх хлопів, котрі добичею ділилися зі своїм паном.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДЕТРОЙТ, МИШ.

Про концерт Співаків Укр. Нац. Хору.

16-го жовтня цего року в українському Просвітньому Домі в Детройт відбувся концерт Співаків Українського Національного Хору, влаштований співаками Хору на чолі з п. І. Давиденком та сполученими українськими організаціями м. Детройт. Дохід призначено на допомогу потерпівшим від повені в Галичині. Хоч цей концерт приготовано за дуже короткий час (пять днів), але пройшов він з великим художнім та матеріяльним успіхом. Галя була переповнена до краю. Прийшло понад 500 людей, послухати старих знайомих наших співаків, та принесли свою жертву братам і сестрам у краю.

Програма концерту, який презентував нам п. І. Давиденко, була добре підобрана і знаменито виконана:

1. Першим виступив Український Національний квартет у складі: п. Давиденко, Щит, Ординський та Чавдарів, які виконали народні пісні так чудово і знаменито, що люде не хотіли відпустити їх зі сцени. Прийшлось повторювати кілька разів.

2 і 3 точки: становило сольо п-ні Грушко, яка має дуже гарний і сильний сопран, а потім п. Андрієвський, тенор, відспівав два кусні, в яких показав свій могутній і музичний голос. Обох артистів люде нагородили гучними оплесками.

В 4 точці: спів відомий барітон п. П. Ординський, котрий відспівав пісні тепло і з серцем, як і завжди, а під оплески людей мусів знов і знов співати.

В 5. точці: надзвичайно гарно відспівали дует п. Щит і Давиденко „Люблю дивитись" Нижанковського.

6 точка: Дует п-ні Дора Степенко та п. Давиденко, яких слухали з захопленням і які мусили повторити.

Далі 7 точка: виступив п. І. Давиденко зі своїми гумористичними піснями, в яких богато приніс людям веселощів та гумору; і під море оплесків мусів ще й ще співати.

8 точкою: було відспівано мужеським хором „Зозуля" Ніжинського і після того Мішаний Хор відспівав богато пісень старого і нового репертуару під диригентурою п. І. Давиденка.

Виконано пісні було чудово. Прийшлося богато пісень повторювати. Люде прийняли спів хору дуже і дуже тепло. Хор невеликий, але видко, що наші співаки своєї роботи ніколи не припиняють і працюють над нашим мистецтвом увесь час.

В цьому концерті знайшлиб задоволення не тільки Українці, але й Американці, на стільки була гарна програма і виконання. Дійсно, концерт був високо задовольняючим, а з матеріяльного боку дав 116 долярів чистого прибутку, які принявся комітет по влаштуванню цего концерту для висилання їх до краю.

П. Давиденко після концерту зробив на галі „американський авкціон", розіграв рекорду „За Тебе Україно", яку останніми часами відспівав Український Національний Квартет. Цю рекорду п. Давиденко пожертвував Комітетові концерту і сам на протязі пяти хвилин спродав її за одинацять долярів. Рекорду дістав один з присутніх громадян, за що вніс одинацять долярів на користь повенди Галичини. Ці гроші були передані комітетові.

Дуже приємно бачити організовану роботу наших громадян. Скільки користи приносить єдність. І скільки добра моглиб зробити наші люде, колиб ми були зєднані в одно ціле. Булиб одної думки, одного напряму національного.

Цей концерт (зі слів членів комітету) з матеріяльного боку є найкращий з концертів, які було влаштовано громадою в останніх роках і він мусить бути прикладом для дальшої допомогової роботи нашому краєві.

Присутний.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ МАЙНЕРИ ПРОСЯТЬ О ПОМІЧ.

Як відомо, страйк майнерів в мягкім вуглю треває вже осьмий місяць і виглядів на полагодження сего економічного конфлікту нема. Барони угольні завязались разом з залізничими і сталевими магнатами за всяку ціну знищити нашу організацію, а тим самим і нас, бо коли не стане юнії, тоді і ми мусимо приняти услівя подиктовані з гори. Після контракту, котрий вийшов з днем першого квітня, ми одержували $7.50 за 8 годин, а тепер оператори дають нам по 5 долярів на 8 годин, мотивуючи сим, що вони не можуть конкурувати з майнами, котрі не є юнійні. Та се тільки викрут, бо за сим криється що иншого. Бо просимо собі представити, що якби ми і приняли знижку, то оператори з неюнійних округів знов би обтяли платню своїм робітникам і знова та сама біда. Ми майнери боремось не тільки о своє істнование, але ми боремось за всіх робітників. Бо коли майнери будуть змушені взяти знижку, то се доторкне кожду галузь в цілім промислі в Америці. До сего часу ми не звертались до загалу о поміч, бо думали, що страйк скоро скінчиться. Однак тепер ми змушені, бо знайшлись в скрутнім положенню. Страйком керує юнія майнерів, однак що до помочи то ми не маємо тепер майже ніякої, бо через ріжні процеси в суді і страйк фонди вичерпалися. В самім стейті Огайо є нас 42 тисячі на страйку, а звичайно так є, що майнери не хочуть нігде до роботи взяти. Через те й найбільша наша біда.

Українських родин в нашім окрузі є до 100, а всі вони находяться в крайній нужді. Зима приходить, треба топлива купити, а діти потребують убрання, а тут ні звідки взяти. Тому звертаємось до українського загалу з просьбою о поміч: Поможіть нам о скільки можете, бо положення наше безвихідне. Всякі датки просимо присилати на адресу касієра Андрія Волошина, або „Свободи".

За Запомоговий Комітет:
Зарічний Никола, предс.;
Яремцьо Евстахій, секр.;
Андрій Волошин, касієр.

Адреса касієра:
Andrew Woloshyn
P. O. Box 310
Yorkville, Ohio.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Українка учителькою публичної школи в Геммонд, Інд.

Пригадую собі як то нераз в ріднім краю радило все село, коли якийсь господар вивчив сина на професора, доктора, священика або доньку на професорку. Тішилися тим люде, а ще більше тішився батько, мати і вся родина. Розуміється, честь таким родичам українським тут за морем, що хоть не в ріднім краю, а на землі американській не пускають дітей дармувати а учать їх та дають до висших шкіл. Одними з таких родичів якраз є Іван і Анна Томашевські, члени Укр. Нар. Союза, які вже працюють в брацтвах Союза від кільканайцять літ. Іван Томашевський є членом і організатором відділу 220, а його жена, Анна, відділу 159 на Савт Сайт в Шикаго. Тепер вони переживають в передмістю Геммонд, Інд. Се старі шикаговські поселенці. Тут виховали і дружили всі діти. Одна з старших дочок, Марія Біляк була навіть Головною Радною У. Н. Союза. Всі діти є членами У. Н. С. Тому то хочу ще згадати і про наймолодшу їх доньку Катерину, яка якраз сего року (1927) здала учительський іспит в стейт нормел школі в Тері Говт, Інд., і дістала посаду учительки в публичній школі в Геммонд, Інд.

Катерина Томашевська має тепер 18 літ. Висшу школу кінчила в Шикаго, Ілл. Вона є гордістю нашої кольонії і повинна послужити за примір другим дівчатам, щоби йшли її слідом і добивалися до становищ учительських та других, акцентуючи все і всюди те, що вона є Українкою. Колиб ми мали таких панночок більше, тодіб і більше знали про нас Американці. Шикаговська кольонія може тільки побажати їй добрих успіхів та висших степенів.

Степан Мусійчук.

ПОДЯКА

Отсим складаю сердечну подяку Головній Управі У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі 75 долярів з „Фонду Запомогового".

Я був тяжко покалічився й тому ся запомога стала мені у великій пригоді.

Клич рівнож до тих, що не є ще членами нашої організації У. Н. Союза, щоби не тратили нагоди й ставали її членами й тим чином обезпечували себе й свою родину перед нещастем і бідою, які кожної хвилі можуть спасти на них. Желаючи У. Н. Союзови як найкрасшого розвитку, пишуся з правдивим поважанням,

Іван Травинський.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

СМЕРТЬ УКРАЇНЦЯ НАСЛІДКОМ АВТОМОБІЛЕВОГО ВИПАДКУ.

З Филаделфії доносять, що у неділю, 20. падолиста, згинув там в наслідок нещасливого автомобілевого випадку тамошній Українець, Іван Кіцак. Покійник, хоч ще молодий віком, брав визначну участь в освітньо-громадянському житю міста Филаделфії. Стрілецький Гурток у Филаделфії, якого діяльним членом був покійник, рішив вшанувати його память висилкою 15 долярів на Дім інвалідів у Львові, замісць зложення вінця на його могилі.

В. Й. П.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1928 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 23. і 26. падолиста: Від. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 24, 25, 28, 30, 31, 32, 35, 37, 40, 41, 43, 46, 48, 76 (2 п.), 80, 87, 98, 125, 132, 133, 140, 142, 144, 155 (2 п.), 156, 160, 163, 193, 263, 264, 266, 268, 271, 272, 273, 275, 278, 279, 280, 283, 284, 285, 286, 289, 290, 291, 293, 294, 298, 299, 302, 304, 306, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 320, 321, 322, 325, 327, 328, 329, 335, 337, 339, 340, 341, 344, 346, 348, 349, 351, 352, 353, 354, 356, 359, 360, 365, 366, 368, 369, 372, 374, 375, 400.

Вислано експресом 23. і 26. падолиста: Від. 20 (2 п.), 34, 91 (3 п.), 94 (2 п.), 96 (2 п.), 102 (3 п.), 136 (2 п.), 139, 146, 220 (2 п.), 259 (2 п.), 338 (2 п.), 358, 379, 396.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня висланя календарів, нехай повідомить Адміністрацію Свободи.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за місяць жовтень 1927 року.

Число відділу	Члени	Відділи з каси	З пушок	З підприємств	Не члени	Разом
34	$ —	$ —	$ 7.99	$ —	$ —	$ 7.99
38	1.00	—	—	—	—	1.00
54	8.00	—	—	—	—	8.00
58	8.50	5.00	—	—	—	13.50
62	2.00	—	—	—	—	2.00
63	5.00	—	1.93	—	—	6.93
80	13.50	—	—	—	—	13.50
81	11.75	—	—	—	—	11.75
91	14.00	—	—	—	—	14.00
98	5.00	—	—	—	—	5.00
120	19.00	25.00	—	—	—	44.00
124	2.00	—	—	—	—	2.00
130	78.00	—	—	6.86	—	84.86
136	11.00	—	—	—	—	11.00
137	38.50	—	—	45.05	—	83.50
155	46.00	—	—	—	—	46.00
156	12.00	—	—	—	—	12.00
163	16.00	—	—	—	—	16.00
167	5.00	—	—	—	—	5.00
182	1.00	—	—	—	4.00	5.00
195	—	25.00	—	—	—	25.00
221	11.00	—	—	—	—	11.00
233	14.50	—	1.25	—	—	15.75
234	13.00	—	—	—	—	13.00
244	—	10.00	—	—	—	10.00
245	1.25	—	2.40	—	1.00	4.65
256	17.00	10.25	—	—	22.75	50.00
266	—	—	—	52.05	12.00	64.05
271	1.00	—	—	37.51	6.00	44.51
286	7.50	—	—	—	—	7.50
288	18.00	—	—	—	—	18.00
292	2.50	—	—	—	—	2.50
299	—	—	1.90	32.80	—	34.70
332	11.00	—	—	—	—	11.00
336	22.00	10.00	—	—	—	32.00
347	9.00	—	4.00	—	—	13.00
350	1.00	—	—	47.55	—	48.55
358	—	—	—	—	6.00	6.00
363	3.00	—	—	—	—	3.00
366	12.50	—	—	—	—	12.50
370	6.50	—	—	—	—	6.50
385	1.00	—	—	14.80	1.00	16.80
	$ 449.00	$ 85.25	$ 19.47	$ 236.62	$ 52.75	$ 843.04

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ

на Сиротинець-Захист У. Н. С. по конець жовтня 1927 р.

Члени У. Н. С. зложили жертв у жовтни 1927 року	$449.00
Відділи У. Н. С. жертвували зі своїх кас у жовтни	85.25
Дрібні жертви, зібрані пушками заходом членів	19.47
Дохід з підприємств, уряджених поодинокими відділами У. Н. Союза	236.62
Жертви від не членів У. Н. С., прислані від. У. Н. С.	52.75
Жертви з підприємств і загальних збірок, улаштованих спільно більше ніж одним відділом У. Н. С.	420.35
Жертви поза відділами і членами У. Н. С. в жовтни	5.00
У жовтни 1927 р. вплинуло жертв на суму	$ 1,268.44
По конець вересня 1927 р. проголошено жертв	29,004.62
По конець жовтня 1927 р. загальна сума жертв є	$30,273.06

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

з підприємств, забав, із загальних збірок і від не членів У. Н. С. за місяць жовтень 1927 року.

ШЕНАНДОА, ПА.

о. Середа Петро $5.00

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Гром. Мих. Припхан, секретар спільного Комітету відділів 42, 97 і 182 У. Н. Союза, прислав повну жертву з загальної збірки „теґ дей", якою занялися висше згадані відділи в дни 17. вересня 1927 р., про що була згадка в Свободі $272.92

БОФАЛО, Н. Й.

Гром. С. Дідур, П. Володка, А. Ґура і С. Юзвак, урядники спільного Комітету відділів 127 і 299, прислали повну жертву, дохід з пікніку, уряженого в дни 24-го липня 1927 р., про що була згадка в Свободі $55.49

БАЙОН, Н. ДЖ.

Гром. Андрій Бирич, в імени спільного Комітету відділів 213, 281 і 287 У. Н. Союза, прислав повну жертву, дохід зі спільного балю, який відбувся в дни 17-го вересня 1927 року, про що була згадка в Свободі $91.94

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Відділ 182 прислав жертви від слідуючих:

Гофер Йосиф	$ .25
Модло Яків	25
Лсого Йосиф	10
Тіплади Г.	25
Туленка Андрій	25
Фарка Михайло	25
Катруяр А. Н. А.	25
Одоксто Й.	25
Паланґі Й.	25
Скомер А.	25
Відермен Ф.	15
Кловкесе М. Джордж	25
Паверс Річард	25
Радке Еміл	25
Стомфол Фльоріян	25
Павліка Андрій	25
Касаї Стефан	25
Кісіль Софія	25
Нідзуна Фелікса	25
Доблес Лука	25
Маловський Василь	25
Ковальчук Антін	25
Стахнік Іван	25
Писарчук Василь	25
Горичун Дмитро	15
Разом	$4.00

Разом $22.75

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Відділ 245 прислав жертву від Прокопишина Стефана $1.00

МАТІТОК, Н. Й.

Відділ 256 переслав отсі зібрані жертви:

Войтина Павло	$4.35
Гірчиця Василь	1.50
Сирочинський Лука	1.00
Шкодзінський Іван	1.00
Барнич Іван	1.00
Бандровський Григорій	1.00
Форній Олекса	1.00
Новіцький Антін	1.00
Новек Адам	1.00
Кісіль Іван	1.00
Павляк Станислав	1.00
Барнич Ігнатій	1.00
Бандровський Михайло	75
Чаплик Іван	50
Гірчиця Сава	50
Яцинич Григорій	50
Ансурський Антін	50
Зурако Агафія	50
Смітюх Андрій	50
Стахнік Михайло	50
Бондровський Іван	50
Тимчак Дмитро	25

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Відділ 266 зібрав і прислав слідуючі жертви

Братство св. Николая в Амстердам, Н. Й.	$5.00
Товариство ім. Тараса Шевченка, від. 107 Укр. Робітничого Союза	5.00
Коніцький Стефан	1.00
Коніцький Павло	1.00
Разом	$12.00

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Відділ 271 прислав зібрані жертви від слідуючих:

Укр. Тов. Народний Дім в Елмайра, Н. Й.	$5.00
Хамула Роман	1.00
Разом	$6.00

КЛІВЛЕНД, ОГАЙО.

Відділ 358 прислав жертву, зібрану на забаві в гром. Івана і Анни Сич, від слідуючих:

Бегренд Ф.	$1.00
Кобиляк Теодор	1.50
Кобиляк Марія	1.00
Кобиляк Єлена	50
Кобиляк Йосиф	50
Кобиляк Теодор	50
Саляк Петро	50
Сич Станислав	50
Разом	$6.00

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Відділ 385 прислав жертву від Костенка Миколая $1.00

Загальна сума всіх жертв $478.10

ЧЕТВЕРТИЙ КОНГРЕС ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ

(ПРОТОКОЛ НАРАД).

(14)

(Докінчення).

Щоби не тратити часу, приступлено до останньої точки нарад:

Внески і запити.

Др. Мишуга підносить, що Конгрес має ухвалити висоту народного податку на дальші три роки і ставить внесеннє, аби

НАРОДНИЙ ПОДАТОК ВИНОСИВ $1 ВІД ОСОБИ НА РІК.

Внесення перейшло одноголосно.

Гром. Дармограй відчитує з филаделфійських газет американський звіт про Конгрес Обєднання та протест в справі процесу Шварцбарта в Парижі.

о. Пелехович радить перевести протест Обєднання на чужі мови і вислати його до американського і французького правительства.

Гром. Німець радить тільки до американського.

Др. Клодницький радить видати спеціяльну брошуру з протоколом нарад Четвертого Конгресу Обєднання.

Гром. Жубрид піддає думку, чи не було би добре спровадити до Америки през. Петрушевича. Нарід цілком певно дуже радо схотівби його побачити та почути від него слово. Це дуже піднесло би наших людей на дусі.

Гром. Німець радить творити тут військові кадри і перевести організацію всіх фахових сил, як лікарів, інжинерів і т. п., які моглиби принести велику поміч на випадок нової війни Українців з їх ворогами.

В тім місци являється **Виборча Комісія** і подає

ЛИСТУ КАНДИДАТІВ НОВОГО УРЯДУ

Запропоновано до уряду слідуючих: О. Ревюк, І. Борисевич, Г. Шабатура, др. Л. Мишуга, др. Клодницький, Т. Грицей, о. Л. Левицький, о. А. Іванишин, М. Дармограй, о. В. Сполітакевич, С. Ядловський, В. Кедровський, В. Титанич, о. В. Каськів, Г. Пипюк, О. Стеткевич, Н. Воробець, Т. Чемериз, П. Сокальчук, Н. Давискиба.

Запропоновані кандидати перейшли одноголосно.

Вибрано рівнож членів Комісій: Рідної Школи, Ліґи Ам. Горожан і Ветеранів та Січи. (Все те було проголошене враз з екзекутивою Обєднання в „Свободі" ч. 251).

о. Струтинський вносить, аби домагатися від Рідної Школи в краю, щоби вона звернула більшу увагу на виховання ремісників, промисловців та техніків.

Гром. Сокальчук: Вношу на приняття апелю:

Четвертий Конгрес Обєднання апелює до всіх щирих українських сердець в Америці, щоби поспішили з негайною допомогою в грошах, одіню і харчах для потерпівших наших братів в рідні краю. Особливо апелює до нашого жіноцтва, бо воно повинно вести перед в тій гуманітарній акції.

Гром. Сокальчук. Пригадую, що ми звязані в многих справах ухвалами попередніх Конгресів, які не зістали змінені. Тому не забуваймо, що Коляда і Писанка призначені виключно на Рідну Школу в старім краю, а Зелені Свята для інвалідів.

Обєднанне хай не забуває рівнож і на допомогу національній пресі в краю, бо вона в критичнім положенню.

Добре будоби, колиб з рамени Обєднання можна було рушити наших бизнесменів до створення Спілки-Кооперативи, яка могла би стати фундаментом до утворення українського банку. Другі народи в той спосіб організуються, а тільки ми одні остали позаду.

Гром. Шабатура пропонує, аби Обєднанне піддало думку заснования української асекураційної компанії в тім роді як „Днєстр" в краю.

о. Л. Левицький: Наради зближаються до кінця. За три роки, як Бог дасть, знова зійдемося. Памятаймо за той час на наші обовязки, а особливо маймо вічно перед собою образ страждаючого рідного краю.

Предсідатель О. Ревюк заряджує збірку на потерпівших від повені, а по переведенню збірки замикає наради кінцевою промовою.

Конгрес закінчив свої наради о год. 10.50 в ночи відспіванням національного гимну.

СЕКРЕТАРІ КОНГРЕСУ:

о. Іван Гундяк,
Петро Ковальчик.

В ПОЛЬЩІ НЕ ВІЛЬНО ПОМАГАТИ ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЯМ.

Внесений Українським Комітетом Допомоги Політичним вязням на затвердження статут львівське воєвідство відкинуло, бо утворення такого товариства — на думку воєвідства — є вмішування в справи адміністрації державы.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ-АРХІВ

при Українському Інституті Громадознавства (заснов. У. Г. К. в 1923. р.)

Приймає в дар на перехования та купує ріжні матеріяли:

1. **З визвольної боротьби українського народу** — революційної і військової: спомини, документи, відозви, проклямації, мапи, пляни боїв, реляції, журнали боєвих подій, записні (полеві) книжки, ріжні листування про бої та стан армії, щоденники, спогади, життєписи, некрольоґи, перекази, козацькі і стрілецькі пісні, записки учасників і очевидців про події, про відношення місцевого населення до своїх і чужих війск, накази, обіжники, заклики, закони, універсали, грамоти, деклярації, меморіяли, потанови, протоколи засідань, зборів, зіздів, запросини на засідання, пашпорти, леґітимації, перепустки, плякати, оповістки, програми урочистих свят, летючки, проклямації, газети й вирізки з них, журнали, брошури, бланкети й инш.; а також: фотографії, малюнки, ілюстрації, схеми;
гроші, грошові знаки, поштові марки, марки ріжних оплат і пожертв; прапори, бунчуки, герби, зброю, зразки уніформів українського війська, відзнаки, ріжні значки, печатки, стемплі; і инш.
2. **Памятки української старовини й мистецтва;**
3. **Матеріяли до історії української еміґрації** — все, що освітлює життя еміґрації та культурну і політичну її діяльність, а також відношення до неї народів, серед яких еміґрація перебуває;
4. **Відомости про українські памятки, що находяться в чужих державах** (в музеях, архівах, бібліотеках, та по приватних руках) — зареєстрування їх та опис.

Щодо використовування зібраних матеріялів і опублікования то Музей-Архів керується лише волею жертводавців-власників і додержується видання їх до Музею-Архіву зобовязань щодо хоронення матеріялів у тайні й инш.

Музей-Архів видає зацікавленим особам **справки про поляглих вояків і померлих на** еміґрації (на основі тих матеріялів, що вже зібрані в Муз.-Архіві).

Муз.-Архів звертається з проханням до громадянства про надсилку до Музею-Архіву відомостей про поляглих в боях, на повстанні чи померлих на еміґрації; для цієї цілі Муз.-Арх. виготовлено спеціяльний **„Листок Поляглого"**, який розсилається у необмеженій кількости примірників.

Музей-Архів звертається із закликом до всіх установ та організацій, що ліквідовані і закінчили свою діяльність, про передачу до Муз.-Арх. своїх архівів.

Музей-Архів вірить у співчуття цій важливій національній справі всього українського громадянства без ріжниці земель і політичних поглядів.

Для перегляду та встановлення вартости матеріялів при Музеї-Архіві працює Наукова Колеґія з учених фаховців.

До цього часу Музей-Архів зібрав до 50.000 ріжних матеріялів.

Адреса: Прага III, Serikova ul. 4/3., Чехословаччина.

Дирекція Музею-Архіву.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Дохід з балю на потерпівших від повені.

В залученню посилаю чек на суму $43.00, як чистий дохід з балю, що відбувся 16 жовтня заходом злучених відділів У. Н. Союза й Провидіння. До тої суми доложили ще ті, що не могли бути на балю, а іменно: о. И. Пелехович $2.00 і член бр. св. Ів. Хрестителя, від. 292. У. Н. Союза, Никита Буртник, $2.00. — Разом робить суму $47.00, котрі висилаємо для потерпівших від повені у Західній Україні. Хотяй се скромна жертва, але щира тому, що того самого дня був концерт на ту саму ціль, і годі було більше зібрати.

Петро Кізен, секр.

КОЛОМБУС, О.

Збірка на потерпівших від повені.

Дуже маленьке число Українців живе тут, однаеч й вони не забули за своїх нещасних братів у Галичині і зложили для них $56.00. Зложили слідуючі: Петро Кондрат, Марія і Йосиф $3.00; Дмитро й Антоніна Кушпінські $10.00; И. Часюк $5.00; Т. Глушик $5.00; А. Кравор $2.00; Л. Садовський $2.00; М. Шевський $2.00.

З тої суми призначено $10.00 на Сиротинець, $10.00 на інвалідів, а решту на потерпівших від повені. Збірка буде продовжатися.

Петро Кондрат.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З хрестин на поводян.

В наших громадян Семена і Евдокії Мостецьких відбулися хрестини їх сина Йосифа.

До чесних гостей сказав слово гром. Омелян Рекрут та пожелавши родичам потіхи з сина, згадав за нещасте в рідним краю. По тих словах зложили слідуючі жертви на допомогу потерпівшим від повені: Семен і Евдокія Мостецькі $2, кум Дмитро Швець $2, кума Ольга Рекрут $1, а далі по $1: Омелян Рекрут, Стефан Швець, Павло Коцюба, Василь Чарний, Марія Чарна. — Разом $10. Гроші вислано до Обєднання.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертви на інвалідів, зібрані на весіллю.

В неділю, 13 падолиста, відбулося в січовім льокалі при 8 Вулиці весілля панни Марії Мерек і Миколи Кравчука (обоє члени „Січи"). Весілля відбулося гарно й було на нім много гостей, а також взяли участь в нім всі члени Січи. Січовики були в одностроях, а січовички в національних костюмах, так, що робили враження, що весілля відбувається не в Америці, а десь в селі у старім краю. Веселились і забавлялися, а коли сіли за стіл і подали коровай, то згадали й за старий край. Згадали й за тих у старім краю, які не можуть веселитися, бо стали каліками в часі визвольної боротьби. Сотник Гриник виголосив палку промову й закликав до помочі краєви, а головно інвалідам, бо вони віддали все, що мали найдорошого в життю, за свій край. Другим промовцем був Василь Бобрів, який також говорив на ту тему. Опісля зробили збірку серед гостей на інвалідів. Збірка принесла $35.40, які я на прохання молодої пари передаю до Обєднання для пересилки до краю в користь інвалідів. Січовик Микола Максимович зложив від себе $5.00 на ту ціль.

Добре булоби, колиби всі наші організації й цілий український загал брав примір і чи то в часі забави, чи то де инде не забував за старий край і збирав на тих, які чекають на нашу поміч, бо лише ми, Українці в Америці, можемо допомогти їм у таким тяжким часі.

К. Лисюк.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З хрестин на інвалідів.

На хрестинах у Олександра й Марії Чарних, на заклик Івана Гуцала зложили жертви на українських інвалідів отсі гості: О. Чарний і В. Чарний по $2.00; Н. Камфонік, І. Гуцал; по 50 ц.: Д. Бойко, Г. Гайковий, Гайкова, М. Бровчук, Л. Лапчинська, М. Брок; по 25 ц.: Т. Кокольський, П. Лехман; безробітний 5 центів.

Честь гостям, що не забувають за своїх героїв. Гроші переслано до Обєднання.

Іван Гуцал.

МЕНВИЛ, Р. АЙ.

Церковна громада й церковні організації на потерпівших від повені.

На розпорядження нашого Владики, Преосв. Івана Теодоровича зібрав я 2 жовтня у моїй церкві, у Менвил, Р. Ай., $17.10; від себе доложив $5.00, а від Сестриця при церкві зібрав $27.10. Згадані гроші вислано до Обєднання. Опісля пішов я ще по колекті та зібрав $50.75, які також відослав до Обєднання.

Виказ жертводавців: И. Ходоровський 2 доляри; М. Шевчук 1 д., Ів. Шевчук 1 д., М. Казан 1 д., І. Лодж 2 д., Т. Намака 50 цнт.; Ю. Бурак 2 д.; Іл. Сулима 1 д., М. Леонік 1 д.; О. Намака 2 д., Ф. Вишенька 2 д.; П. Лубянецький 1 д., Т. Пригарський 1 д.; Марія Заяць 50 цнт.; С. Шевчук 1 д., П. Павлишин 1 д., М. Совецький 1 д., М. Крамарчук 1 д., Ів., Ткач 1 д., М. Сулима 2 д.; Д. Сухтельний 50 ц., Б. Бойл (полісман) 50 ц., Катерина Сирко 50 ц.; Д. Якубів 1 д., Ю. Ясінчук 1 д., П. Гречук 2 д.; Анна Шпак 50 ц.; Катерина Ганчар 75 ц.; Д. Сопків 1 д.; Д. Сулима 2 д.; Л. Стадник 1 д., М. Савка 1 д., П. Казан 1 д., И. Совецький 1 д., М. Шпак 1 д., Марія Комановська 1 д., П. Тиняк 1 д., М. Тиняк 50 ц.; П. Кулик 2 д.; П. Гречух 1 д., С. Прокопчук 1 д.; С. Гарматюк 50 ц.; П. Борозьний 1 д., М. Кльован 1 д., Марія Намака 1 д., Т. Заходник 1 д. — Разом $50.75.

За українську православну парохію у Менвил, Р. Ай.,

о. Іван Палій.

ГАРФІЛД, Н. ДЖ.

З весілля на поміч потерпівшим від повені.

Дня 22-го жовтня ц. р. відбулося весілля у гр. С. Т. Любарського в Місцевости Атенія, Н. Дж. Після забави т. В. Юсипчук сказав кілька слів про потерпівших від повені у Галичині і Буковині, представляючи цю справу як таку, що вимагає як найскорших жертв. Видно, що присутні зрозуміли конечність такої помочі, бо сейчас зложили свої жертви. Жертвували по $2.00: С. Т. Любарський; по $1.00: А. Любарська, П. Мартинюк, Ст. Мартинюк, Н. Кинайлюк, В. Юсипчук, М. Гуцалюк, М. Стратийчук, И. Шведюк, М. Бабюк, Ф. Бабюк, М. Зіняк, І. Тритяк, М. Миколаїв, Т. Мартинюк, П. Свитак і М. Котек; по 50 цнт.: В. Балаґурак, П. Никифорчин і Н. Поточек; по 50 ц. Нікелс 55 цнт. і П. Тритяк 35 цнт. — Разом зібрано $21.40.

Гроші переслано до Обєднання.

В. Юсипчук.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Жертви на потерпівших від повені.

Теодор Медвідь 5 долярів, Іван Форись 5 дол., Володимир Дідик 5 дол.; Петро Лобур 2 дол.; Ілія Грощко 5 дол.; Михайло Коваль 2 дол. — Разом $24.00. Гроші переслано до Обєднання.

П. Лобур.